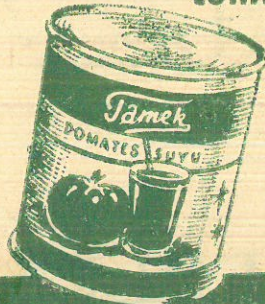

Domates suyu
her yaşa "iyi gelir"

Jamek

DOMATES SUYU ile
vücüdünüzün vitamin ihtiyacını
temin edebilirsiniz.

TAMEK DOMATES
SUYUNU AİLECE
İÇİNİZ.

TAMEK konserveleri

Türkiye Umumi Bayii: Nuri Oğlaker

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

İSTANBULDA ÇIKAR, AYLIK
HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Şubat 1957

İÇİNDEKİLER:

HALK OYUNLARIMIZ VE KAÇIRDIĞIMIZ FIRSAT	Reha O. TÜRKAN
SEVKET'E AĞIT	Sükrü POLAT
KIRLANGIÇ UŞAĞI	Ali Rıza ÖNDER
MEYDAN ŞAIRLERİNDEN: AŞIK ÇİLELİ	M. Halit BAYRI
GÖLPAZARI'NDA AVCILIK	Muzaffer BATUR
KANDIRA'DAN DERLENEN TÜRKÜLER	Emin UYGUNER
TURFAN KUZULARI	AHİ EVREN
KİTAPLAR ARASINDA: «İSTANBUL CADDESİ»	Behçet Kemal ÇAĞLAR
KARACA OĞLAN'IN YAYINLANMAMIŞ ŞİRLERİ (VIII)	Cahit ÖZTELLİ
KÖSTEPE DEDE VE MERSİN DEDE YATIRLARI	Vasfi AKARSU
TOKAT'TA AY HAKKINDA SÖYLENEN MÂNİLER	Halls T. CİNLİOĞLU
BİZE GELEN KİTAPLAR	

Sayı: 91

Kuruş 25

SAHİBİ VE YAZI İŞLERİNİ İDARE ED EN MES'UL MÜDÜR: İHSAN HİNCER.

Domates suyu
her yaşa iyi gelir

Tamek

DOMATES SUYU ile
vücüdünüzün vitamin ihtiyacını
temin edebilirsiniz.

TAMEK DOMATES
SUYUNU AILECE
İÇİNİZ.

TAMEK konserveleri

Türkiye Umumi Bayii: Nuri Oğlaka

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

İSTANBULDA ÇIKAR, AYLIK
HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Şubat 1957

İÇİNDEKİLER:

HALK OYUNLARIMIZ VE KAÇIRDIĞIMIZ FIRSAT	Reha O. TÜRKKAN
SEVKET'E AĞIT	Sükrü POLAT
KIRLANGIÇ UŞAĞI	Ali Rıza ÖNDER
MEYDAN ŞAIRLERİNDEN: AŞIK ÇİLELİ	M. Halit BAYRI
GÖLPAZARI'NDA AVCILIK	Muzaffer BATUR
KANDIRA'DAN DERLENEN TÜRKÜLER	Emin UYGUNER
TURFAN KUZULARI	Ahî EVREN
KITAPLAR ARASINDA: «İSTANBUL CADDESİ»	Behcet Kemal ÇAĞLAR
KARACA OĞLAN'IN YAYINLANMAMIŞ ŞİRLERİ (VIII)	Cahit ÖZTELLİ
KÖSTEPE DEDE VE MERSİN DEDE YATIRLARI	Vasfi AKARSU
TOKAT'TA AY HAKKINDA SÖYLENEN MÂNİLER	Halis T. CİNLİOĞLU
BİZE GELEN KİTAPLAR	

Sayı: 91

Kuruş 25

ÖMÜR
BOYUNCA
GELİR

MESKEN
KREDİSİ

PARA
İKRAMİYELERİ

İkramiyeli grup mevduatı

*% 25
mutlak isabet!*

- Ömür boyunca aylık irat
- 30.000 liraya kadar iş sermayesi
- Yatırılan paranın **3 MISLI** para ikramiyesi
- 200.000 liralık para ikramiyesi
- Ayrıca umumi keşidelere iştirak hakkı

İKRAMİYELİ GRUP MEYDUATI

Bir istikbal temin eder.

TÜRK TİCARET BANKASI

T. C. ZİRAAT BANKASI

VADELİ, VADESİZ TASARRUF HESAPLARI
1957 YILI İKRAMİYE PLANI TUTARI

ŞİMDİLİK

2.000.000

BU ZENGİN PLANDA

GAYRİMENKULLER, DOLGUN PARA İKRAMİYELERİ,
EŞYA, TRAKTÖRLER, ZİRAAT ALETLERİ
BULUNMAKTADIR.

8 Mart 1957

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Devlet Nüshası

KURULUŞU : AĞUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBULDA ÇIKAR. HALKBİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ VE YAZI İŞLERİ MES'UL MÜDÜRÜ : İHSAN HİNÇER

SAYI: 91

ŞUBAT 1957

YIL: 8 — CİLT: 4

Halk Oyunlarımız ve Kaçırduğumuz Fırsat

Yazan: Reha Oğuz TÜRKKAN

New - York, — «Türk Folklor Araştır-
maları»nın 85 No. lu sayısında Türk Halk
Oyunları ekipimizin Amerikaya gelmesi im-
kânının nasıl belirdiğini sevk ve heyecanla
anlatmıştım. Bugün ise bu imkânın sönme-
kte olduğunu, daha doğrusu kendi elimizle
söndürdüğümüzü esefle söylemeliyim. Hatâla-
rımızdan ibret payı çıkarabilirsek kaybımızın
bir kısmını olsun telâfi etmiş oluruz. Yepyeni
bir zihniyetle bu hayırlı proje kanaatimce
gene diriltilebilir ve başarılabılır.

Evvêlâ birkaç kelimeyle, ilk teşebbüsün
mahiyetini hatırlatmak faydalı olur: Ameri-
kada ve (herhalde başka yerlerde de) en gü-
zel propaganda yolu, kültür ve sanat gös-
terilerile oluyor. En popüler şekil de halk o-
yunlarıdır. İspanyadan tutun da Endonezya-
ya kadar binbir milletlin trupları Amerikaya
gelmiş gitmiş ve büyük tesir yapmıştır. Bu-
nu görerek, Amerikada birkaç Türk arkada-
la başbaşa verdik ve bir Türk grupunun da
Amerikaya getirilmesi işine onayak olalım
dedik. Amerikalı dostlarımızla tanıştık ve
neticede New - York'ta bir «American - Tur-
kish Folklore» Derneği kuruldu. Amerikan ha-
yatının pek çok parlak siması bu projeye alâ-
kalandı. Derneğin ana komitesine meşhur
bale eksperleri, orkestra şefleri, film prodük-
tör ve direktörleri, televizyon kralları, rek-
lâm ve püblisite mütehassısları, muharrirler,
gazeteciler, radyo ve televizyon müfessirleri,
profesörler, milyon iş adamları, diplomatlar

ve büyük elçiler.. İh, âzâ oldular.

Dernek, ilk faaliyet olarak Türkiyeden
alâlacele fotoğraf ve literatür getirtti ve
Türk halk oyunlarını izah eden güzel bir al-
büm hazırladı. Şeride çekilmiş ve hususi
surette aranje edilmiş müzik de tamam olun-
ca, ismi efsâne haline gelmiş, hayatı birkaç
sene evvel filme alınmış olan meşhur emp-
resaryo S. Hurokla temasa geçtik. Saddlers
Wells balesini ve nice memleket folklor gu-
ruplarını Amerikaya getirtmiş ve tanıtmış
olan Hurok projemizle alâkadar oldu ve Der-
neğimizle ihzarî bir mukavele imzaladı. Bu
mukavele gereğince Türk gurupu (80 ilâ 120
kişi) Amerikaya ayak bastıktan sonra 3 ve-
ya 6 ay için turneye çıkarılacak, rekâm
maaş, geçim ve yol masrafları mütesaviyen
Dernek ve Hurok tarafından karşılanacaktı.
Bu anlaşma Hurok Türkiyeye gidip oyunları:
gözile gördükten sonra nihalleşecekti.

Bu teşebbüsümüzü duyan ve millet ola-
rak dâvâlarımızı iyi bilen nâdir Amerikalı-
lar başlarını memnuniyetle sallıyor, «Böyle
bir şey çok lâzım» diyorlar ve ilâve ediyor-
lardı: «Amerikada hiç tanımmıyorsunuz; ta-
nıyanlar da sizi tarbar olarak biliyor, met-
hetmek isteyenler ise sizin yegâne övülebi-
lecek tarafınızı «asker millet» olarak düşü-
nebiliyor. Kıbrıs münasebetile, Kıbrıs - Rum
dansları gösterisinden tutun da, televizyon
programlarına kadar Yunanlılar azamî pro-
paganda yaparken ve eylül hâdiseleri sizi ge-

ne barbar diye damgalamak isteyenlerin ekmeğine yağ sürerken, her milletten daha az iktisadî yardım görmenizin haksızlığını anlatmak için çabalar ve turist celbetmek için uğraşırken böyle bir teşebbüse girişmeniz çok isabetli olmuştur.»

Türk propagandasını, iyi vesilelerden istifade suretile yapabileceğini mükemmel anlatan New York Türk Haberler Ofisi Müdürü Nuri Eren de bu teşebbüsten pek memnundu. Beliren imkânı, hükümetimize de Dernek resmen ve hususî surette bildirmeği ihmal etmedi.

Bütün bunlara rağmen iş yürümedi. Bülendi gibi temmuz 1956 da İstanbulda Halk Oyunları Festivali başladı; Empresaryo Hurok, İtalyada bulunduğu sırada hastalandı ve kendisini davet etmiş olan Basın Yayına telgraf çekerek şahsen gelebileceğini, bir mütehessısı (Paris müdürünü) yollamak istediğini bildirdi. Gelen cevapta davetin sırf şahsına yapıldığı, ihstastan da kuvvetli bir lisanla bildirilmiş. Dünyanın paylaşmadığı Hurok, Türkiye mâcerasından biraz kurgun olarak Amerika'ya döndü. İlgili makamların zım yanlış düşünce ve muhakemesine hayret etmemek kabil değildir; Hurok bir devleti için davet edilmediğine göre, ve sırf bir işin görülmesi mevzubahis olduğuna göre, onun tensip ettiği mümessili hor görmek işimizin meticelenmesi bakımından her halde faydalı olmamıştır. Bu hali dilimizin döndüğü kadar tevile çalıştık ve Huroka «sabredin, Festivallerin filmleri gelecek, onları görürsünüz» dedik.

O sabretti ama bizim sabrımız çoktan tükenmişti ki mâhut filmler nihayet çıkageldi. Pek çok kısımları ışık kapmış, bunlar kesilip çıkarılınca da film kuşa döndü. Çaresiz Huroka bunları gösterdik. Üstelik de sessizdi. Ses şeritleri «yollandı, yollanıyor» dendiği halde bir türlü gelmediğinden öylece oynattık. Tasavvur edin: Sessiz dans ve müzik filmi! Bir sürü insanlar beyaz perdede sessiz sebpsiz sıçrayıp duruyor! Bâri Festival âmindâ filme alınsaydı! Hayır, oyuncular kumlu bir tarlaya çekmişler, «oyna» demişler, onlar da lâf olsun kabilinden hoplamış sıçramış. O da yetmiyormuş gibi, birinci sınıf Erzurum ve Kars ekipleri hiç alınmamış veya fena çekilip bozulmuş Trabzon oyuncularının toplu oyunları yok Kara Yılan yok.

Sin-sin yok. Elâzığ «mum oyunu» yok.

Hurok ve diğer Amerikalılar üzerinde bu film müsbet hiçbir tesir bırakmadıktan başka, oyuncuların aşıkâr amatörliklerle hayal sukutu da uyandırdı.

Bu filmi gören Hurokla ve diğer Amerikalı mütehassıslarla uzun uzun görüştüm. «Bir Türk gurupunu Amerikaya getireceksin, yapılacak pek çok şeyler var» dediler. Tavsiyelerinin hülâsası şu:

Türk halk oyunları Avrupada büyük sükses kazanmış olabilir. Fakat unutmamalı ki ekipler o memleketlere Festival müsabakalarına iştirak için gidiyorlar. Seyirciler, halk oyunları görmeğe geliyor, çeşid çeşid memleketin oyunlarını ve bu arada da Türklerinkini seyrediyor. İhtimal en iyilerinden biri olduğu için diğerlerine kıyasla Türk ekiplerini daha çok alkışlıyor. Fakat Amerikada iş başkadır. Bu bir Festival olmayacak. Bir tiyatrodâ yalnız Türk ekibi sahneye çıkacak. Halk oraya Festival görmeğe veya dans müsabakası seyretmeğe değil, sırf eğlenmeye gelecek. Öyle bir halk ki, dünyanın dört bir tarafından gelen en seçme, en profesyonel, en işlenmiş dansçıları sahnede veya televizyonda göre göre tenkid kabiliyeti incelenmiş, eğlendirilebilme seviyesi çok güçleşmiştir. En ufak bir acemilik ve amatörlik gözlerine batar. İspanyolların, Yugoslavların, Japonların ve Endonezyalıların koca sahneyi dolduran, her an değişen çeşidli ve çeşnili, hareketli, kısmen baleleştirilmiş oyunlarını gördükten sonra, beş on kişilik ufak gruplarla yapılacak oyunlar gözlerini doyurmaz.

Şüphesiz sırf köy ve öz folklor oyunlarını Avrupada olduğu gibi seyretmekten zevk alan Amerikalılar da vardır. Fakat bunlar azınlıktadır. O ufak Amerikan gurupunu tanım için bu iş yapılamaz, zarar edilir. Yapılacak şey, ya muazzam para sarf ile Amerikaya iki yüze yakın bir ekip getirmek ve bunu Mehter takımı, cirit ve sipahî atlıları, güreşçiler ve bâzı halk oyuncularını tarzında «Spectacular Show» olarak stadyumlarda gösteri yapmak, ya da en iyi ekipleri yetiştirip, modern Koreografi ilim ve sanatla zenginleştirip buraya öyle getirmektir.

Bu mütehassıslarla, Üniversite talebelerinin bu yolda yetiştirilmesi fikrini de münakaşa ettim. Tavsiye etmediler. Bunun için de kuvvetli sebepler ileri sürdüler: Amerikada «Show» mevsimi kısındır. Mekteplerin kapa-

Ağtlar :

Şevket'e Ağıt

Yazan: Şükrü POLAT

1951 tarihinde olsa gerek, Ezbidir Na. hiyesinden Demirci Ömer Kaya'nın Şevket isimli oğlu, Sivasta sıra çavuşu olarak askerlik vazifesini yapmakta idi. Bir gün nöbetçi çavuşu iken askerî mafel'e «kantin'e geldiği sırada pek samimi olduğu bir gedikli arkadaş ile tabanca ellerinde şakalaşırken âni olarak tabancanın ateşlenmesi suretiyle Şevket vuruluyor. Az sonra ölüyor.

Ağıtta da belirtildiği gibi, ölüm haberi Ezbidir'e ulaştınca, Şevket'i seven bütün nahiyeliler, yas tutuyorlar. Kızlar ve âşıklar, ağıt yakıyor. Bu ağıt, bütün Şuşehir'ilerin dillerinde destanlaşarak sazlarının tellerinde seslenmiştir.

Bu deyiş; muhitemiz düğünlerinde «kemence» çalan Sefer Münük'ten derlenmiştir.

Ben de bu nöbeti tutmaz olaydım,
Uğursuz kantine gitmez olaydım.
Ben de bu şakayı etmez olaydım.
Böyle garip garip öldüm giderim.
Silaya hasretlik kaldım giderim.

İki kurşun yedim ciğerim yanar.
Ateşim, tütünü tepemden çıkar.

lı olduğu yazın ise kimse böyle oyunları seyretmeğe gitmez. Sonra talebeler muvakkat ve amatör oyunculardır. Tam iyi yetiştikleri ve piştikleri sırada hayata atılır, ekip olarak dağılır giderler. Muvaffakiyet için uzun tecrübe ve profesyonellik şarttır. Hakikaten de insan filmi seyrettikten sonra tecrübe ve amatörük meselesinin önemi daha iyi anlıyor. Bursanın Kılıç-Kalkan oyununu yapanlar çok ilgi çekici bir oyun çıkardıkları halde, hareketler Amerikan standardına göre çok ağırdı. Kılıçları birbirlerine attıkları zaman insanın her seferinde «evvah şimdi tutamıyacaklar! Ha şimdi düşürdüler, ha düşürecekler!» diye yüreği ağzına geliyor.

Rusların Mosayef folk bale gurupunu bir sinemada seyrettim. Orada Türkistanın oyunlarını oynayanlar da aynı şekilde kılıç savuruyor, fakat şimşek gibi süratle ve tam profesyonel katiyetle. Bunları Moskovada gözlerle görmüş olan Mr. George Perper, «hatâ ihtimali aklımızdan bile geçmez ve c-

Şimdi annem babam yoluma bakar
Böyle garip garip öldüm giderim
Silama hasretlik kaldım giderim.

İçten bir ah çektim sonu gelmedi.
İfade vermiye dilim dönmedi.
Bu yalancı dünya Şevket'e kalmadı.
Böyle garip garip öldüm giderim.
Silama hasretlik kaldım giderim.

Gayri annem babam bekleme yolum,
Mevlâdan geldi ah bu zâlim ölüm.
Yerlere serildi o selvi boyum.
Böyle garip garip öldüm giderim
Vatanıma hasret kaldım giderim.

Anam babam Şevketini soruyor.
Şimdi künyem Ezbidir'e varıyor.

Böyle garip garip öldüm giderim.
Vatanıma hasret kaldım giderim.

Bir ah çektim karlı dağlar erisin.
Ciğerim derdine kimler dayansın.

Böyle garip garip öldüm giderim
Vatanıma hasret kaldım giderim.

yunların acırcı temposuna, kendinizi zevkle terkedersiniz» diyor. Sığrayan oyuncular tam profesyonel idmanile bir metre havada uçar gibi hoplarlar.

Çare? «Türk Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Tesisi», Basın Yayından yabancı muamelesi görmeden ve tam bir teşvikle, o yuncularımızın yetiştirilmesi, oyunlarımızın da «Koreografi» sanatı gereğince, özünü kaybetmeden geliştirilmesi işine hız vermelidir. Ayrıca, Batının zevkine uygun modern bir şekilde hazırlanmış ve sırf hâricte propaganda maksadile kullanılmak üzere iyice profesyonel 45-50 kişilik bir ekip bir araya getirilmelidir. Herbiri sahasında parlayan sanatkarlardan ibaret olacak olan bu ekip, diğer halk sanatkarlarımız hazırlanuncaya kadar Amerikada turnelere çıkabilir. Yaptığımız görüşmelere göre, «American - Turkish Folklore» Derneği böyle bir trupa Amerikaya getirmekle el'ân ilgilidir.

Kırlangıç Uşağı

Yazan: Ali Rıza ÖNDER

Anadoluda kendilerine «Kırlangıç Uşağı» denen insanlar, daha çok Darendede ve Malatya taraflarında görülür. Şimdi bunlardan kârlarının ne durumda bulduklarını bilmiyoruz. Gelgelelim, bundan yirmi yıl önce babamın sağ gözünü kolay bir ameliyat ile açan ihtiyarın Kırlangıç uşağından birisi olduğunu iyi biliyorum.

Kırlangıç Uşağı denen bu insanlar kimdir? Bir tarikatla ilgileri var mıdır? İslâmlıktan önceki Türk yaşayışında büyük yerleri olan sihir - tedavi ocaklarının bir kalıntısı mıdır? Bu hususlar üzerine yönelmiş bir incelemeye henüz rastlamadım. Yalnız bildiğimiz şudur: Kırlangıç Uşağı, yeri, yurdu, adı, sanı herkesçe bilinmeyen, bir gün Siivas'ta, bir gün Kayseri'de, bir gün Gürün'de görünen ellerinde bir iki basit gereçle, ameliyat millerle gözsüzlerin gözlerini çarçabuk açmakla tanınan ve geçinen, geleneklerine sıkı sıkıya bağlı halk hekimleridir.

Kırlangıç Uşağının kendilerinin duyulan bir söylentiye göre kökleri efsaneli bir olguya (vakıya) dayanmaktadır. Bu efsaneyi rahmetli amcam Yunus Bekir (1) in «Turan'dan Bir Ziya» adlı basılmamış kitabında okudum. Bu kitap, roman şeklinde kaleme alınmıştır. Kayserinin Turan Köyünden Ziya Efendi adındaki bir gencin Sultan Hamit devrinde geçen bir İzmir yolculuğunu anlatır. Bu yolculuk sırasında, Konya'da, olgun ve bilgin bir kocanın (2) evinde Ziya Efendi'nin misafir kalışını ve uzun sohbetlerini kitapta seve seve ve doya doya okuruz. Bu sohbetler, düşünce yüzünden, İslâm - Türk tarihini, İslâm - Türk uygarlığını anlamaya ve anlatma bakımından üzerinde dikkatle durulmağa değer.

Ziya Efendi ile Konyalı ihtiyarın konuşmaları bir aralık durur ve Ziya Efendi kendi kendine şöyle düşünmeğe başlar:

«Bu ne garip bir hikmetli, tesadüf. Bizim bildiğimiz Konya, bunca zamandanberi istibdadın inhisarı altında ezilmiş, kavrulmuş, yanmış, bir yığın kül haline gelmiş, hayatı içti maiyeye, tekâmülü beşeriyeye hâdim olacak her hakkı meşruundan mahrum bırakılmış bir memleket ki ne ilmî hakikatın izinden ve ne de zimamdar bir dâhinin sö-

zünden eser kalmamış.»

«Sanki yıkılıp ebneyi âdemiyyet olmuş bir makbere

«Sönmüş o ziyayı kalp, ümmet girmiş zulmete.»

«Avrupalıların merkezî cehâlet tâbir ettikleri şu köhne vadi-i beyabanda, sanki dârülfünûnün dershanelerinde semahatpenah müallimler huzurunda tahsil etmiş... Elbette bu adam, hüdâinâbit, hikmetî tabiiyede faziletten bir nümune-i hârika olarak yetişmiştir. Bazı kere harabeler içinde pırlanta da bulunur, derler. Bu da o kabildendir.»

Romanda Konyalı ihtiyar, kerametçilerin kehânetlerinden, bu memleketin cehâletten ne zararlar gördüğünden söz açarak konuşmalarına devam eder. Bu arada sözlerini, dervişlere, dedelere, tekkelere getirerek Bektaşilerden, bunların ellerinden düşmeyen yıldızlama ve tâbirâmelerden, sır olarak saklamak istedikleri kitaplarından bahseder.

İhtiyar Konyalı'nın Kırlangıç Uşağının köküne ve kaynağına ilişkin izahları, kitapta, aynen şöyledir:

«İkinci dedelere gelince: Bunlar tarikî Kadiriden olduklarını iddia ve (Kırlangıç Uşağıyız, göz açarız) diye icrayı kehanet ederler. En doğru söyleyenler de bunlardır. Çünkü değil âmaların gözlerini, sağlam olanların da, paralarını çekerek gözlerini açarlar. Halkı iffal etmek için ise kendilerine şu yolda nam verirler: Bizim ceddimiz, İran hükümdarlarından birisinin alil olan gözlerinin açılması için çağrılmış. Muvaffak olup hükümdarın gözlerinden birisini açmış. Hükümdar, diğer gözünün de açılmasını isteyince (İzin yoktur, primiz bana bu kadar müsaade verdi) demiştir. Hükümdar gazaba gelip ikinci gözünü de açmadığı takdirde kendisini idam edeceğini söyler. Bunun üzerine o mübarek de hemen kırlangıç olup uçar, gözlerden kaybolur. İşte bizler onun ahfâdiyiz.»

Anılan kitap, şekil bakımından roman olmakla beraber içyüzüne bakılırsa bir düşünce eseridir. Roman saymak gerekince de gerçeği bir roman olduğunu kabul etmek zorundayız. Kırlangıç Uşağına dair olan yukarıdaki bilginin de halk ağzından, Kırlangıç

Âşık Çileli

Yazan: Mehmet Halit BAYRI

Âşık Çileli, adı üzerinde şimdiye kadar hiç durulmamış olan meydan şairlerindedir. 1934 senesinde tanımak fırsatını bulduğum bu âşık, uzunca boylu, zaif vücutlu, açık kumral saçlı ve mavi gözlü bir adamdı. Konuşmayı, şakalaşmayı çok sever, sözlerinden ve şakalarından muhataplarının hoşlandığına inanırdı. Beşiktaşta oturan Âşık Çileli, beni bir gün evine çağırıp, destanlarından birini eliyle yazarak hediye etmişti. Birinci Dünya Savaşında Çanakkaleye yapılan saldırıya ait olan bu destanı olduğu gibi naklediyoruz:

Dinleyin dikkatle ey Müslümanlar,
Yeniden hırladı bütün düşmanlar,
Anlatayım bulsun ferah vicdanlar,
Çanakkaledeki bombardmanı.
İngiliz, Fransız vermiş başbaşa,
Demişler pek müthiş Hindenburg Paşa,
Bizleri çarpacak mutlaka taşta,
Kalmadı kimsenin çünki dermanı.
Ne yapsak, ne etsek çâre bu işe,
Başkumandan Jofr, Franç hemişe
Korkudan bulandı kakaya, çişe,

Uşağının konuşmalarından alındığında şüphe yoktur.

Kırlangıç Uşağı üzerine görmediğimiz, bilmediğimiz araştırmalar varsa, bu yazıda verdiğimiz bilgide onları tamamlıyan noktalar bulunabilir. Yok ise, bu efsanenin bu yoldaki araştırmacıları, küçük de olsa bir ışık ödevini görebileceğini umuyoruz.

T. F. A. n.n. notu: Dergimizin I. Cilt, 14. Sayı ve 216-217 sayfalarında Âşık Veysel'in bir gözünün de Kırlangıç Uşakları tarafından açılması teşebbüsüne dair birkaç satır bilgi verilmiştir.

(1) Yunus Bekir, günümüzün başınında ve aydınları arasında tanınmamış, değeri üzerinde durulmamış Türk düşünürlerinden biridir. 1868 de Kayserinin Turan Köyünde doğmuş, 1931 de Sarıklada ölmüştür. İkinci Sultan Hamit devrinde Avrunaya geçmiş, hürriyet için çalışmış Jön Türklerden birisi idi. Ülkücü ve ulucu vasıfları ile hürriyetçilik alanında önemli işler yapmış olan ilk İttihat ve Terakkiçiler arasında yer almıştır. Kültürünü, İstanbulun aydınlar çevresine borçlu olduğu kadar Anadolunun işlenmiş bağrındaki gezilerine, engin hayat tecrübelerine de borçludur. Kimliği ve kişiliği, vaktile Kayseri Halkevinin organı iken 1950 de kapanmış olan «Erciyes» dergisinin 53 üncü sayısındaki «Turañlı Yunus Bekir» başlıklı yazımıza konu olmuştur.

(2) Bu İhtiyar Konya kasabalarının üzerinde gördüğüm «Ulemanın kocayarı kocadıkça koç olur, cihânen kocayarı kocadıkça hic o'nun özünüdeki (vezesindeki) koç olmuş kocalardan olsa zektir.»

Ne soda, ne sabun pak etmez anı.
İngiliz demişti: Ey Puvankare,
El birliği ile bulalım çâre,
Bir haber gönderip burunsuz Çara,
Elbet onun da var aklı iz'anı.

Puvankare demiş: Düşünme onu,
Brak musibeti, ayı oğlunu,
O oynadı bize bu pis oyunu,
Kabzetsin canını yüzbin zebanı.

İngiliz demiş ki: İtilâf gerek,
Beyhude mi gitsin bu kadar emek,
Zannetmem, değildir o kadar eşek,
İhtimal kolluyor uygun zamanı.

Fransız demiş ki: Katırı bırak,
Hep soydu, kalmadı ne tas, ne tarak,
Şimdi mi bizlere o yâr olacak,
Mazorya gölünde çıkıyor canı.

Paramı, pulumu soydu, aldattı,
Başımı, kıçımı ateşe attı,
Karşıdan anırdı, batığa battı,
Damla damla aksın içine kanı.

İngiliz demiş ki: Soğukkan ile,
Çâre bulunur mu hiç figan ile,
Bu gidişle Türkler Alman ile,
Bizleri edecek birer hırpani.

Şampanyada, Manşta yuttuk gümüşü,
Öğrendik nefessiz, pis pis ölüşü,
Bildik de ne imiş zeplin üşüşü,
Rezâlet bâbında aldık fermanı.

Puvankare demiş: Sade bir yol var,
Sizin donanmanız çoktur âşikâr,
Gerçi baş eylemek azıcık düşvar,
İcrâ eyleyelim bombardmanı.

İngiliz tutulmuş sinirlerine,
Sanki diken batmış fena yerine,
Sonra da düşünmüş, dalmış derine,
Demiş: İyi ama seninki hani?

Puvankare demiş: Bunda ne zor var,
Benimki değildir seninki kadar,
Haydi hiç düşünme, gel ver bir karar,
Azıcık gözüne aldır ziyarı.

Çaresi mi vardır bu rezâletin,
Maksarısı olduk her bir milletin,
Kepazelik yeter, al cesaretin,
Senin donanmanın yok mudur şanı?

İşte anlaşıldı, mahvımız belli,
Bununla buluruz belki teselli,
Olmadan bir uyuz, bir kırık belli,
Katalım ortada toza dumanı.

İngiliz bükmüş de boynunu demiş:

Neler etti bana ah, ah bu Süveys,
Dünyada ne için kalmadı bir iş,
Başıma uğradı kahrı yezdani.

Bâri geberirken teselli bulam,
Ne yapayım, sonra saçımı yolam,
Ben de bu çorbaya karışmış olam,
Çıkarayım bâri kavga fermanı.

Böylece ikisi olmuş söz birlik,
El ele vermişler, kurmuşlar dirlik,
Birleşmiş nihayet apaşlık, itlik,
Bakmış buna, şaşmış, hissi insanı.
Zırhlılar birleşmiş, görünmüş Boğaz,
Hep bombardumana eylemiş ağaz,
İngiliz bunda da çıkmış pek kurnaz,
Sürmüş ileriye hep Şarlımanı.

Ben orada idim, gördüm hepsini,
Tabyalarımızın duydum sesini,
Fransız zırhlısı kıydı nefisini,
Çelik kaleleri oldu revani.

Öteden yanaştı Fransız Golva,
Oldu biraz sonra bir delik kova,
Kaçtı uzaklara aradı yuva,
Karnında açıldı çok kan çıkanı.

Bunları görünce durur mu Sufren,
Çözdü ipliğini hiç görünmeden,
Tabyalar yapıştı paçaya, derken
Kahraman nişancı buldu nişanı.

Şaşırdı İngiliz, kumanda verdi:
Küin Elizabeth nerdesin derdi,
Aman aman demek olmuştu derdi,
Agamenona da bastık dumanı.

İrrezistibl idi birinin adı,
Bir güllede kaçtı ağzının tadı,
Güldürdü bu hali kirlendi adı,
Kornüvalis bastı ahü figanı.

Büyük zırhlı imiş, geldi Albion,
Âfiyetle yedi gülleyi beş on,
Majestik, Trionf kaldılar en son,
Kırdılar onlar da başı, gerdanı.

Rezâlet üstüne rezâlet oldu,
Adalar denizi leşlerle doldu,
İtilâfın benzi bir daha soldu,
Saldırdık arkadaşan biz afacanı.

Bir anda öğrendi eyleyip tahkik,
Ececi kazayla olmuşlar refik,
Cümlesinin hemen tuttuğu tarik,
Bata çıka olmuş semti Yunanı.

Bir zırhlı utanmış şu rezâletten,
İntihar eylemiş bu hecâletten,
Kendisini atmış denize birden,
Yüz kulaç derinlik olmuş mekânı.

Birisi yaslamış kıçını yere,
Ötesi berisi olmuş hep bere,

Dedeâğaç olmuş ona dezkere,
Yaşasın kalenin her kahramanı.

Milletin gönlüne doldu meşerret,
Düşmanın başına çöktü felâket,
Dostumuz bu işe sevinir elbet,
Kahretti topçumuz kahbe düşmanı.

Bir defa, on defa değil yüz kere
Gelseler az gelir bizim askere,
Ediyor inayet Tanrı bizlere,
Tutacak Osmanlı nâmi cihanı.

Bin üçyüz otuzbir Mart iptidasi,
Yazıldı bu destan, hoştur edâsı,
Âşık Çilelinin budur duası:
Kurtarsın yakında Hak Müslümanı.

Açıkça görülüyor ki bu destan, Birinci Dünya Savaşında İngiliz ve Fransız donanmalarının Çanakkale Boğazına saldırımları ve yenilip çekilmek zorunda kalmaları üzerine memleketimizde duyulan sevinci ifade için yazılmıştır. Destanda adı geçen Hindenburg Paşa, Birinci Dünya Savaşında Alman orduları Başkumandanı, Almanyada Cumhuriyet idaresi kurulduktan sonra da Cumhuriyet başkanı olan Mareşal Hindenburg'dur; Jofr ve Freng İngiliz ve Fransız kumandanlarıdır; Puvankare Fransada önce Başbakan, sonra Cumhurbaşkanlığı olmuş; burunsuz Çar Rusya İmparatoru İkinci Nikoja'dır. Şarlıman, Golya, Sufren, Küin Elizabeth, Agamenon, İrrezistibl, Kornnvalis Albion, Majestik Trionf Çanakkale Boğazına saldıran donanma arasındaki savaş gemilerinin adlarıdır. Son dört jüğünde bejirtilmiş olduğu gibi bu destan 1915 senesinin Mart ayında yazılmıştır. Âşık Çilelinin bu destanı dışında destanları ve birçok da koşması olduğunu biliyoruz, fakat bunların şimdi nerede ve kimin elinde olduğu belli değildir. Öğrenebildiğimiz göre Âşık Çilelinin asıl adı Mehmet Bahaüddin, soyadı Gözüm, babasının adı Mehmet Kâmil, anasının adı da Hafize'dir. Kendisi 1890 tarihinde İstanbulda doğmuştur. 1933 senesinde İstanbul Darülfünunu Hukuk Fakültesinden mezun olan Âşık Çileli muhtelif Belediye hizmetlerinde bulunmuş, Belediye Müfettişi iken 5/11/1947 tarihinde vefat etmiştir.

Destanına bakılırsa Âşık Çilelinin orta halli bir şair olduğuna hükmedilebilir. Bununla beraber başka mahsulleri arasında bu kanaatimizi değiştirecek mahiyet ve değerde manzumeler bulunması ihtimali de yok değildir.

Gölpazarı'nda Avcılık

Yazan: Muzaffer BATUR
Edirne Müzesi Müdürü

KUŞ TUZAĞI: Beygir kuyruğunun kılından bir tahta üzerine birkaç tane bahkeçi ilmiği yaparlar, kuşların geçeceği ve konacağı yere bilhassa sulak yerlere korlar, üzerlerini hafif saman, yaprak v.s. ile gizlerler, kuşlar su içmeğe veya yiyinti aramaya gelip eşinirlerken ayakları ilmiğe takılır, kahr, çırpınarak yakalanırlar; bu tuzağa; muhtelif cinsten kuşlar, karabaşlar, dağ tavuğu, cırlayık, sığırak ve serçe gelir. (Göl Pazarı'nda.)

SAPANLA KUŞ AVI: El tutacak kadar sapın üzerindeki çatal değneğin iki ucuna sert ve elastiki lastikler bağlanır, bunların diğer uçları bir meşine bağlıdır. Bu meşinin içine konan çakıl taşı kuşa fırlatılarak yapılır. (Kasımlar Köyünde.)

SAPANKAYA İLE KUŞ AVI: İki kordonlu ortası çakıl koymağa mahsus geniş bir yün dokumadır. Kordonun bir ucu sağ kolun baş parmağında bağlı ve sabittir, diğer ucu avuç içinde sıkırlarak taş kolla sallanır iyice hız aldıktan sonra birden ip bırakılır bu hızla yakın hedefine varırsa av olur. (Kasımlar Köyü.)

TUZAKLA KUŞ AVI: Derecikleri kuşların su içmeyecekleri şekilde kaparlar, yanına bir tek birikinti için çukur açarlar kuşların sularını yalnız buradan içerler. Bu suyun kıyısına daha evvel hazırlanan tuzak konur. Bir sopaya veya tahta parçasına at kuyruğundan kesilen kıllar birkaç tanesi bükülerek ilmiğe yapılıp, kuşlar su içerken bu ilmiğe takılıp kalırlar. (Kasımlar Köyü.)

KİREMİTLE KUŞ KAPANI: Alaturka oluklu iki kiremitten biri altta diğeri üstte kapak vaziyetindedir, kapakla iken iki ağzı çamurla sıvanarak kapatılır, bilâhare açılarak iki sopa ile tuzak kurulur. Sopanın biri yüzey sallanabilecek şekilde hafifçe konur üzerine dikey sopa dayanarak diğer ucuyla kapak ki remide dayaklık yapar. Kuş kiremit içindeki yemi yemeğe uğraşırken sopayı hafifçe kimdatmasıyla sopa düşer kiremit kapanır, kuş da içinde hapsolür.

CEVİZ TUZAĞI: Kabuklu bir ceviz birkaç yerinden delinerek at kılından ilmiçler geçirilir ve ağaca asarlar. Kuş ceviz yemek isteyeceği zaman ayak ve turnakları ilmiçle-

re dolaşır, kurtulamaz yakalanır.

KALBUR VEYA GÖZERLE KAPAN: Kalbur bir sopaya dayanır, sopanın alt ucundan bağlı ince ve gizli uzunca bir ipin ucu gizlenmiş avcı çocukların elindedir. Kalburun altındaki yemi yemeğe gelen kuşlar yem yerken çocuk ipi âniden çeker sopa devrilir kalbur kuşun üzerine kapaklanır ve hapsolür.

FAK İLE KUŞ AVI: Tüfek biçiminde bir tahtanın üzerindeki yay çekilince kururur, içine ucu sivri ok konur, çekilince tüfekten fırlayan hedefine varırsa av olur. Tekerleme: (Çocukla fak kurma; ya fakını çalar ve ya kuşunu) derler.

UÇAR AVLAR: Tuma Avı: Kuş uçarken çifte ile vurularak yapılır.

Keklik avı: Uçarken veya yerdeyken yapılır, çifte ile vurulur. Ekseriya su başlarında güme avı yapılır. (Bak; Anadolunun Folklor ve Etnografyasına Dair Malzeme I. Alacahöyük H. Z. Koşay). Kekliklerin bulunduğu yerde beş altı kişi dağın etrafını çember içine ahırlar, ortaya köpeklerini salverirler, köpekler keklikleri çalılar altından kaldırırlar, ürken keklikler kimin tarafına gelirse o çiftesini iteşler, vurulan keklikleri vuran ahır.

Palaz Avı: Kafese keklik konur ötmeye başlar, sesini duyup gelen palazların üzerine caket, kilim v.s. atarak tutulur.

Kasımlar Köyünde uçar aylar: Keklik, güvercin, üveyik, dağ tavuğu ve göde'dir. (Göde; güvercine benzer yağlı ve lezzetlidir).

KAÇAR AVLAR: Tavşan, tilki, domuz, ayı, kurt, geyik, karaca, yaban keçisi, çakal, porsük ve kunduzdur.

Tavşan avı: Av köpeği tavşanı koklaya koklaya bulur kovalayarak avcının önüne getirir avcı da çiftesini ateşleyerek vurur. Kışın karda iz takip edilerek yattığı yer bulunur çalılar ateşlenir tavşan kaçarken de ateş edilir.

Kurt avı: Tüfekte yapıldığı gibi kapanla da yapılır. Demirciye kurt kapanı yapılır. Bu dişli ve yaylıdır iki taraflıdır. kurlur ve kurtulur, gâyesi vardır. Kaçıcı avlar buna bastıkça tutulurlar.

Avı ve domuz avları: Sürek avları yapılır 15 - 20 avcı bir dağı çevirirler avını takip

edip avları. Ayının yavrusuna potuk derler Erkek ayı insana saldırmaz fakat potukları. ni kuskanan dişi ayı saldırır.

Kunduz avı: Ayrı tilki ve kurt kapanı gibi kapan kurulur fakat daha küçüktür.

D. SU AVLARI:

Ördek, kaz sakarca veya karabataktır Yüzerlerken veya havaya kalkınca tüfekte ateş edilerek yapılır.

AV YEMEKLERİ: (Gölpazarlı eski avcılarından Halil Bulut).

Tavşan pilâvı: Bulgur, yağ ve et; evvelâ et temizlenir ve pişirilir içine bulgur dökülerek pişirilir ve üzerine de ayrıca yağ kızdırılıp dökülür. Bu pilâv kaşık veya yufkayla yenir, yufka kaşık gibi kuliamılarak yenir.

Keklik kızartması: Keklik temizlendikten sonra arka bacaklarından çatal değneğe batırılır, kızgın ateşte kızartılır.

Tavşan köftesi: Tavşanın kaba etlerinden alınır butları v.s. parçaları genişçe bir ağaç kütükte balta ile incecik kıyılır. İçine sarımsak, biber ve ekmekek karıştırılıp köfte yapıp kızartılır.

Geçlik köftesi: Yukardaki tarif üzerine yapılarak yenir.

Serçe etinden de pilâv yapılır.

AV VAK'ALARI VE FIKRALARI

Akşam üzeri gelirken keklikler uçmağa başladı (Çiğnâ bindiği) halde (Uçuştugu) arkadaşım iki el ateş etti üç tane keklik vurdu ben de arkadan gelirken, bir tek keklik oturmuş ötüyor ateş ettim, vurdum. Onu da çantama koyup köpekliği bağlayıp ıssız köyümüzün yolunu tuttuk. Köye gelince, arkadaşım bugün köy odasına toplanıp muhabbet yapalım dedi ben de peki deyip iştirak ettim. Etraftaki komşulara ve arkadaşlara da haber verdik; arkadaşlar ekmeğini, bulgurunu, yaşını, tuzunu alıp odaya gelin deyip üç arkadaşlarda pekmez çok olduğundan bir miktar getirmelerini söyledim, biz de tavşanı yüzdük, kekliği yolduk pişirmeye koyulduk. Bu arada kınata, keman, saz, tef muhabbetimize iştirak etti; bulgur pilâvını pişirip, tavşanı ve kekliği kızarttık, helva kardeş neş'eli olarak yedik. Sonra eğlencemize devam ederek alaturka saat 6.15 te evlerimize dağıldık arkadaşlardan biri: «Ey arkadaşlar, yedik içtik, Allah başını versin (bereket versin), göster samanlığı yakalım (yatılım anlamına), söylüyor ve böylece herkeş evine

neş'yle dağılıyor.

Kaçar avlar: Bir gün evveli av malzemelerini hazırlarız, ertesi günü sabahleyin erkenden çarıklar çekilir (giyilir), fişeklik bele bağlanır, köpeği yedeğe tüfeği omuza alır yola çıkarız. Üç beş arkadaş dağa sararız, dağa çıktığımız zaman köpekleri salarız, ondan sonra av aramağa başlarız. Tavşan, tilki, kurt v.s. her neye rast gelirsek mesela üzerime bir tavşan geldi, yüze karşı saçma attım ve arkadaşımı da benden 10-15 adım arkadan veya yandan bir tüfek attı fakat ben daha evvel tavşanı vurdum dedim ve tavşan yıkıldı sonra ben arkadaşımam sorudum. Ben tavşanı vurduğum halde sen niçin tüfeği attın?

Avcı başı durun dedi; sen neresinden? Sen neresinden? diye ikimize de sual etti, ben dedim ki tavşanın yüzüne attım arkadaşım da ben de yandan geçerken attım dedi. Evet onun saçması da vurduysa da tavşan yüzünden saçmayı yeyip yıkıldığından tavşan bunudur dedi ve ben de tavşanı alıp çantama attım.

AV FIKRALARI

Yine bir gün ava çıkmıştık köpekleri saldırdık köpekler tavşanı çıkardı izinden gerisin geriye çevirirken ben de sıkıştım donlarımı çözdüm kolaya oturmuştum tavşan ise 15 hatle (adım) mesafe ile geldi karşıma oturdu hemen helâdan kalktım tüfeğimi yüzüme aldım bir attım ateş almadı öbür gözünü ayırdım tavşanın ön küreği üzerinden yaraladım tavşan yaralandığı halde kaçtı ve arkasından köpek te takip etti onun pardanın (çalının) içinde olduğunu bana haber verdi ben donlarımı bağladım köpeğin olduğu yere gittim. Köpek beni görünce mazık mazık diye bağıрмаğa başladı ve tavşanı pardanın içinden çıkardı bacağından tuttum çektim, çantama koydum.

Bir gün tavşan beklerken karşıma ayı çıkıverdi; yüzüne çifte ile ateş etmem tehlikeli olacaktı, çifti omuzuma asarak ayıya resmi tâzim hazır ol durdum bunu gören anlayışlı ayı baka baka uzaklaştı canımı kurtardım.

Bizim orda Söğütçü Köyünden bir adam sağ koluna keçe sararak silâhsız ayı inine girip ayı hücum ettiğinde keçeli kolunu ayının ağzına sokarak sol koluyla da ayının kulağından tutup inden çıkarmıştır. Bu vak'a olmuştur.

Halk Türküleri Derlemeleri :

Kandıra'dan Derlenen Türküler

VE BU KONUDA BİRKAÇ SÖZ

Derliyen: Emin UYGUNER

Bu yazıya ekli olarak gönderilen türküler babam derlemiştir. Kendisi hâlen 69 yaşındadır. Eski ve yeni harfleri okur ve yazar. Manastırdan başlayarak bütün hudut ve cephelerde Birinci Dünya Savaşına katılmış ve Kurtuluş Savaşında Adapazarında nakliye işlerinin başında bulunmuştur. Hâlen Kandıradadır. Kendisinin müthiş ve yanılmaz bir belleği vardır. Ömrünün bütün ince noktalarını daha dün olmuş gibi hatırlar. İşte bu türküler de onun gençlik yıllarının türküleridir. Bu türküler Kandıradan doğmuş son türkülerdir de. Zira, İstanbula çok yakın bulunmasından ötürü bu büyük şehrin tesiri hemen ve bütün ağırlığıyla bu kasabada ve civarında görülmektedir. Babam saz çalmaz, türkü ve mâni yakmaz. Fakat Birinci Dünya Savaşının kurbanlarından olan en büyük ağabeyi Mehmet çok mükemmel saz çalar ve şiir söylemiş. Ömrünün bir kısmını geçirdiği Sivrihisar ve diğer kazalarda metrukâtının bulunduğunu sanıyoruz. Fakat şimdilik elimizde hiçbir şey yok.

Bu türkülerini babam, Muzaffer Sarısözen'e de vermiştir. Sesi pek güzel olmamakla beraber fonograf ile tesbit edilen türkülerini henüz radyoda dinleyemedik. Radyoda önce güftelerini burada neşretmeyi uygun buldum.

Muzaffer UYGUNER

MUSTAFA REİS OĞLU MEHMET AĞANIN SARHOŞ TÜRKÜSÜ

Kuş geliyor kılnc gibî herif alamazsın bir
Çorap
Kuru tahtalar üstünde herif benim halim pek
harap
Her akşam sarhoş gelirsin herif içip içip de
şarap
Çekemem kahrını sarhoş herif elbette beni
bırak
Yarın mahkemeye versem herif yersin bir
temiz dayak
Eti kasapta görürsün herif kavun karpuz
sergide
Her akşam sarhoş gelirsin herif gece saat
yedide

Sokakta yatacağın herif sen böyle gitgide
Çekemem kahrını sarhoş herif elbette beni
bırak
Yarın mahkemeye versem herif yersin bir
temiz dayak

Sabah kalkar da erkenden çifte gider koşar
araba
Ne güzel para bulursun herif rakı ile şaraba
içmesen şu zıkkımı herif nasıl olur acaba

Çekemem kahrını sarhoş herif elbette beni
bırak
Kuru tahtalar üstündeyim bak halim pek
harap

ÇOK ESKİ BİR TÜRKÜ

Dağbaşında çira yaktım oturdum
sunduramadım
Ah açları doyurup da susuzları kandıramadım
kandıramadım
Ah ben arkadaşlarımı kendime uyduramadım
uyduramadım
Diyver kıraç oğlan da diyver benim nazlı
yârimi
Haber ver dumanlı dağlar gördünüz mü selvi
boylumu

Ah şu dağın başında bir kuzu meler bir kuzu
meler
Kuzunun da feryadı bağrımı deler bağrımı
deler
Ah her anne de evlâdına böyle mi yanar böyle
mi yanar
Diyver kıraç oğlan da diyver benim nazlı
yârimi
Haber ver dumanlı dağlar gördünüz mü selvi
boylumu

HACİBEY'İN HÜSEYİNİN TÜRKÜSÜ

Evlerinin öni de aralık
Kız sakız almış beş paralık vay vay
Vay karagözlüm vay, vay karagözlüm vay.
Evlerinin öni de marul
Suşar akar şarı şarı vay vay
Vay karagözlüm vay, vay karagözlüm vay.
İnce de bele sıkça da sarıl
Vay karagözlüm vay, vay karagözlüm vay.

BİR ESKİ TÜRKÜ

Evlerinin önu de çantı
Küçükcükten bağrım yandı vay vay
Vay karagözlüm vay, vay karagözlüm vay.
Evlerinin önu de taşlık
Ele geçmez kahbe de gençlik vay vay
Vay karagözlüm vay, vay karagözlüm vay.

55 YIL ÖNCE ÇIKARILAN TÜRKÜ

(Kocaali Mebusu Cemâl Tüzün'ün amcası merhum Nuri'nin aşkı üzerine çıkarılmıştır.)

Evlerinin önu de câmi değil mi
Nigâr da hanımın gözleri mavi değil mi
Nigâr da hanımın gözleri mavi değil mi
vay vay

Babalari lâz da kızları palaz değil mi
Şu bayırı ine de çıka yoruldu
Ben Nigârımın gözlerine vuruldum vay vay

Evlerinin önu de bayır değil mi
Ah Nigârımın gözleri mavi değil mi
Ah Nigârımın gözleri mavi değil mi vay vay
Anaları ebe de kızları gebe değil mi
Şu bayırı ine çıka yoruldu
Ben Nigârımın gözlerine vuruldum
Ben Nigârımın gözlerine vuruldum vay vay

TEPELER TEPELER

Tepeler tepeler of yüksek tepeler aman aman
Tepeler tepeler of yüksek tepeler aman aman
Orda yağmur yağar a yârim burda sepeler
Orda yağmur yağar a yârim burda sepeler
Sandıkta çürüdü of elmas küpeler aman aman
Sandıkta çürüdü of elmas küpeler aman aman

Kalmadı sabrım kararım her gün ağlarım
Ağlarım da ey efendim bir bir söylerim

Üç güzel oturmuş gergefin işler aman aman
Üç güzel oturmuş gergefin işler aman aman
Gergefin üstüne a yârim dökülür yaşlar
Gergefin üstüne a yârim dökülür yaşlar
Kişi sevdiğine of çevre bağışlar aman aman
Kişi sevdiğine of çevre bağışlar aman aman

Kalmadı sabrım kararım her gün ağlarım
Çıkar halkın karşısına bir bir söylerim

Kuyunun üstünde bilezik taşı aman aman
Kuyunun üstünde bilezik taşı aman aman
Gözümden akıttım a yârim kan ile yaşı
Gözümden akıttım a yârim kan ile yaşı
Askere gidenler of serasker başı aman aman
Askere gidenler of serasker başı aman aman

Kalmadı sabrım kararım her gün ağlarım
Ağlarım da efendim bir bir söylerim

Uzun olur imanım aman uzun yolun selvisi
Ya kendisi imanım aman ya gelmeli kellesi
Bir incecik imanım yolum gider Sereze
Hanım sersim aman şalvarımı kireze
Verir misin imanım al yanaktan bir meze
Ay karanlık efem gece vurdular beni
Ölmeden mezara efem koyduklar beni

KUR'A KAĞITLARI

Kur'a kâğıtları alı yeşilli
Ben anneme ısmarladım eşimi
Kim ağlatmış benim kız kardesimi
Ağla mahmur gözlü yavrum ölürüm
Ölmez sağ olursam benim olurum
İzmitin içinde kur'a çekilir
Kur'ası çıkanın boynu bükülür
Evliler ergenler yola dökülür
Ağla mahmur gözlü yârim ölürüm
Ben benim yoluna kurban olurum
Kur'a kâğıdını almış eline
Pullu çevresini sokmuş beline
Şimdi düştüm gurbet iller eline
Aman dostlar ben dünyama doymadım
Doydum amma ne olduğun bilmedim

Kur'a kâğıtları Üsküdar aştu
Üçlüler dörtlüler hep birden şaştı
Üçlülerin anneleri ağlaştı
Aman dostlar ben dünyama doymadım
Doydum amma ne olduğun bilmedim

BİR TÜRKÜ

Hacı Ziyanın penceresi perdeli
Gülfem hanımın yanakları zerdali
Gülfem hanım olmuş zir deli
Aman Gülfem hanım nerelerin bayıldı
Al fistanı avluya da yayıldı
Hacı Ziyanın çifte yanar lâmbası
Gülfem hanımın altındadır damgası
Gülfem hanımı arar durur babası
Aman Gülfem nerelerin bayıldı
Al fistanı avlulara yayıldı

ESKİ BİR TÜRKÜ

Kandıra yolları taşlık değil mi?
Değirmeni sattım a beyim a beyim de harçlık değil mi?
Üç beşbirlik yolladım nişan değil mi?
Derdim de çoktur diyemem söylesem de dağlar dayanmaz

ARAŞTIRMALARI

Bir güzel sevme ile a beyim Kandıra yıkılmaz
Evlerinin önu üç ağaç incir,
Ellerim kelepçe a beyim a beyim de boynumda zincir

Zincirin yerleri durmayıp sancır
Derdim de çoktur diyemem söylesem de dağlar dayanmaz

Bir güzel sevme ile a beyim Kandıra yıkılmaz

Hamamın kubbesi merden mi olur
Kızların güzeli a beyim kardan mı olur
Evlerinin önu dutluk geçilmez

Yaprağı sıkır a beyim a beyim de göze görünmez

Anneden geçilir de yardan geçilmez
Derdim de çoktur diyemem söylesem de dağlar dayanmaz

Bir güzel sevme ile a beyim Kandıra yıkılmaz

AYINGACILIK YÜZÜNDEN 60 SENE ÖNCE YAKILAN TÜRKÜ

Alaybeyimin martini yedi liraya
Hekim çare bulamadı çifte yaraya
Emanet olsun evlâtlarım Mevlâya
Çöp kilimine sardırman beni
Ölmeden mezara koydurtman beni

Kandıradan çıktım başını selâmet
Karabogaz yolunda koptu kayamet
Aman evlâtlarım size emanet
Aman arkadaşlar öldürtmen beni
Ölmeden mezara koydurtman beni

BAŞKA BİR ESKİ TÜRKÜ

Entarisi beyazlı
Yâr gelir nazlı nazlı
Şuralarda bir yâr sevdim
Annemden gizli gizli

Anne desem annem yok
Baba desem babam yok
Yetiş annem yetiş babam
Mezarım tahtalandı

Entarisi kırmızı
Yamakları kırmızı
Selâm verdim almadi
Sanırsın vezir kıızı

Anne desem annem yok
Babam desem babam yok

Yetiş annem yetiş babam
Sizden başka kimsem yok

Entarisi pembeden
Yakşıyor giymeden
Bir gececik bize gel
Annen baban duymadan

Anne desem annem yok
Baba desem babam yok
Yetiş annem yetiş babam
Sizden başka kimsem yok

OYUN HAVASI

Macarların avlusunda kum kaynar
Hacı Osmanın gelinleri çift oynar
Büyük şöyle dursun küçük pek oynar
Askere aldılar benim eşimi
Al çevreni sil gözünün yaşını
Siyah miyah ben yandım
Yandım yandım aşka düştüm terelele leyloom

Narcı oğlu pazarda enginar satar
Enginarın dikenini elime batar
Aman aman aman elime batar
Yandım yandım aşka düştüm terelele leyloom

OYUN HAVASI

Al atım arpa ister Eminem de kaftan
Kaftan da değil meramı sever beni görmek ister
Hoppa bıçağımın kabzaları yerleri de dolanı (r)
Of of yerleri de dolanı (r)

Al atımın kolanı da ince bele dolanı (r)
Hoppa bıçağımın da kabzaları yerleri dolanı (r)

Al atım al atım dolandım dağları kar bulamadım
Kendime münasip yâr bulamadım
Hoppa bıçağımın da kabzaları yerleri de dolanı (r)

KARADENİZ TÜRKÜSÜ

Karadeniz gümbür gümbür gümeler oğul da yavrum of of
Gümeler de eski derdim yeniler oğul da yavrum of of
Kardesimi alıp da giden gemiler oğul da yavrum of of

Beslenmeler :

Turfan Kuzuları

Yazan: Afif EVREN

Rukiye abayı görenler, onu yarı köylü, yarı şehirlî samırlar. Başında, yaz, kış eksik olmayan kırmızıya çalar soluk atkısı, üstündeki ışık şalvarıyla köylü bacıdan pek de farkı yok gibi. Üstelik, elinde deymeği, yanında da semeri heybeli eşeği olduktan sonra...

Rukiye aba, ne dayanıklı, ne toksözlü, ne «Osmanlı»dır bir bilseniz... Kar kış, yağmur çamur demez, dik kulaklı sevimli boz eşeğiyle koca bir şehrin bir ucundan tâ öbür ucuna her Allahın mevsimi gider gelir. Yalınız gitmek mi? Konaklarda, apartmanlarda oturan bunca hanım, hanımcıklara uğramak tertemiz, sakız gibi (torba yoğurtları)nı; hele çörekotlu mis gibi (turfan yağları)nı satmaktır asıl işi...

**

— Rukiye aba.. yağ pazarda altı buçuk, sende niçin yedi lira a canım?

Dediğinizde sert, keskin cevabı hazırır:

— O yağlar bu yağ değil... Aldığım para südü gibi helâl!... Hem, zaten ne ucuz ki.. bu yıl kuraklıktan saman, arpa, küspe.. hepsi, her şey ateş pahası.. istersen al!...

Oğul da yavrum arar bulurum seni aman
Tenhalarda bir gün sararım seni aman
Karadeniz Karadeniz geçilmez oğul da

yavrum of of
Bir yanımız sık ormandır geçilmez oğul da
yavrum of of

Mevlâm da kanat vermeyince uçulmaz oğul da
yavrum of of

Oğul da yavrum arar bulurum seni aman
Tenhalarda bir gün sararım seni aman
Karadeniz ortasında bir nişan oğul da

yavrum of of
Gitti de yârim oldu aklım perişan oğul da
yavrum of of

Çatık kaşım arasında var bir nişan oğul da
yavrum of of

Aman dostlar ben doymadım doymadım aman
Doydum amma ne olduğum bilmedim aman
Annem benim sandığımı açmasın oğul da

yavrum of of
Açıp açıp nişan çevreme bakmasın oğul da
yavrum of of

Oğlum da gelir diye yollara bakmasın oğul da
Ah ne diyeyim yazım çirkinmiş aman
Alnıma yazılanlar bu imiş aman

Bozeşegin yularını şöyle bir çeker,
lâf dinlemez, yürüyüverir.

— —Ver bakalım, birer kilo!..

Heybeden çıkardığı şu bakır tencereye bakın hele... Yatırılıp yığılmış, çörekotu henli, akgerdanlı (Turfan kuzuları)na can mı dayanır? Ya sakız gibi yoğurtlara!..

Eh.. (Turfan kuzuları) bunlar... yayıktan çıkıyor, yayıktan... Kolay mı bütün bir gece turfana (Konya yayığı) çalkalamak? Nitem zamanındanberî çalkanıp duran, nesli, emsâli azalan (kocamış turfana) Allahtan korkmadan yalan söyler mi hiç? Adı, mahsulünün tadı gibî Türktür onun!..

Pekmez, (sansar beyni) olmak için (Turfan) yoğurduyle nasıl sarmasarsa, akpetekten süzülen bal da (Turfan kuzusu) nun gerdamında bayılır...

**

Konyalı hanımlar, şakalaşma sırasında kibar bir İstanbullu hanıma, gülüşe gülüşe demişler ki:

— Size bir Konya bilmececi; bilin bakalım:

Hahha da hihho!
Güccük (küçük) delik nizzooo!
Çalkala durmaa!
Hahha da hihhooo!...

Taşralı hanım, bir tuhaflaşmış:
— A.. a!.. bu ne biçim bilmece kardeşler?!..

Konyalı hanımlar gene tutturmuşlar:
Hahha da hihhooo!

Yabancı hanım şaşırırken şaşırmış, kızardıkça kızarmış...

— Bilemediniz, demişler, bilemezsiniz de!..

Kibar hanımı kucakladıkları gibi komşuları Rukiye abanın (ocakbaşı)na aşırılmışlar. Rukiye aba, o sırada Turfan çalkalamaktaymış.

Hahha da hihhooo!
Güccük delik nizzooo!..
Buna derler!..

Taşralı hanımefendi, şimdi, (Turfan kuzuları)nı bol bol yiyor, İstanbuldan gelen her misafirine başıyormuş söylemeğe:
Hahha da hihhooo!
Güccük delik nizzooo!

Kitaplar Arasında :

İstanbul « Caddesi »

Yazan: Behçet Kemal ÇAĞLAR

Bu ne hoş kılavuz bu ne hoş kervan
Tutmuş gönülleri bir tahtı revan
Şadırvanlardan bir yeşil şadırvan
Yuyacaktı ruhumuzu bu mudur?

Bu mu aydınlığa, bu mu gerçeğe?
Donuk bir ay düştü yarı geceye
Sevda bahçesinden kopan çiçeğe
Gülümseyen altın vazo bu mudur?

Bu mu can mülküne her bir şey olan?
Can olan, canımda peyderpey olan?
Bu mu kubbe olan, bu mu ney olan?
Ey dostlar! Şems i Tebrizî bu mudur?

İşte koca Mevlânâyı konuşturmayı bilen gerçek yeni şiir.. Feyzi Halıcının kitabında yeninin yenisi de var; garip ve tuhaf derken, derin ve güzel olmasını biliyor:

Hiç kimse bulmadı bu yıldızlar kadar
—Sen gittin gideli— yakın beni!..
Tutmayınız güpe gündüz yakamdan
Geceler! Birakin beni!..

Bir göz altı gamzede bir küçük rahmet damlası gibi daha kısıtı, daha acıbi, daha derini var:

Düşü gökyüzünü tuttu dağların;
Alemdağda epey silâh atılar
Bir geceydi, çırıl çırıl, müstehcen
Toplattılar!.

Eğilin o kitaba; zevkle okuyun o kitabı.
İşte bir çağrı size:

O, sizin ölümsüz aşklarınızı
Bir yaprak gibi işledim denize,
Işıl ışıl bir yol istiyordunuz,
Gelsenize!..

Geçenlerde, dördü de şiirden çok iyi anlıyan, üstelik ikisi iyi şiir de yazan, dört dostumla buluşmuştuk. Birisi lâf arasında, bana ne haber verse beğenirsiniz: Bâzıları, benim adımı yeni şiiri hiç sevmeze çıkarmışlar. Onlara yine eski şiirin bir meşhur mısraı ile cevap vereyim: İnsafın o yerde nâmi yok mu?.. Bereket versin; nice yaşlı kâmil, olgun dostlarım var ki: «Allah senden râzı olsun, diyorlar, birçok yeni değerle senin vasitanla ve radyo saatinde tanışıyoruz».

Yurdun dört bir bucağından gelmiş dergileri tarayıp tarayıp da en yeni ümitler ve istidatlar üzerine eğildiğim günler olmuyor mu?.. Sanat kabiliyetini çarpık ideolojilere âlet ettikleri kör kör parmağım gözüne belli olanların da bedava ilâncılığını yapacak değilim ya! Buna, ne milliyetçi dostlarım râzı olur, ne de benim milliyetçi ve memleketçi görüşüm!..

Ben devrimciyim; her ileri ve yeni şeyi severim. Bir iki şartla: Gerçekten güzel olmalı, memlekete zararlı olmamalı! Ben yeni şiiri sevmez olur muyum? Gönlinü serperpe konuşturan, duygularını duru dille anlatan, lüzum görürse kafiyeyi - vezni bir kenara itip de kendi iç âhengiyle satırlarına mısra kanatları takabilen, gerçek yeni şiiri, güzel yeni şiiri sevmez olur muyum? «Şiir Dünyamız» deyince, yalnız bugünü ele alamam ki! Bizim binlerce senedenberi halkımız, yüzlerce senedenberi aydınımız, güzel; çok güzel şeylere söyleyip durmuş! Onları da anmaya, hatırlatmaya, tanıtmaya zevk ve borç biliyorum..

İstanbul Caddesi, en eski halk şiirimizin en belli başlı nazım şekillerine uyularak yazıldığı halde yepyeni olabilen, böylelikle bir çırpıda şekli kalıbı, dışı bir kenara itip, gerçek yeniliğin ruhta ve edâda olduğunu belirtileren bir kitap! Büyük Mevlânâ ile eşarlı mürsidi Şems üzerine yüz yıllardır neler yazıldı; bakın bu ne kadar yeni, ne kadar etkili ve hep bildiğimiz koşma tarzında:

Bu mu masal masal sona eren yol?
Alnımıza düşen yazı bu mudur?
Oylum oylum bir minyatür yaprakta
Yıllardır büyüyen arzu bu mudur?

**Bize gelen
KİTAPLAR**

★ Mehmet Çakırtaş: «Gün Dönümün. den Sonra». Şiirler. Mehmet Çakırtaş hakkında birçok muharrir, asker ve şairin görüşleri. 25 X 17 boyunda, 160 sayfa, 5 lira. Sipariş adresi: Merkez Posta K. 290, Ankara.

★ Osman Atilla: «Güpegündüz». Şiirler. 17 X 12 boyunda, 56 sayfa 100 kuruş.

1454
Araştırmalar :

Karaca Oğlan'ın Yayınlanmamış Şiirleri

— VIII —

Tophyan: Cahit ÖZTELLİ

21

Kadir Mevlâm budur senden dileğim
Ver bana bir güzel gönlüm eğleyim
İllere vermişsin nedir günahım
Ver bana bir güzel gönlüm eğleyim

Gerdanı bir karış bensiz olmasın
Gâyet güzel olsun densiz olmasın
Uzun boylu olsun cansız olmasın
Ver bana bir güzel gönlüm eğleyim

Tavus kuşu gibi göğsü nakışlı
Güvercin duruşlu keklük ötüştü
Üsküfün aldırılmış şahin bakışlı
Ver bana bir güzel gönlüm eğleyim

Karac'Oğlan der ki kılalım namaz
Hakka eyleyelim dayıma niyaz
Altundan kırmızı pamukdan beyaz
Ver bana bir güzel gönlüm eğleyim

22

Kömür gözlüm ben bu yerden
gidersem
Gülen, oynan yârân ile eş ile
Aralıkda kem haberin duyarsam
Delen bu sinemi kara taş ile

Hey ağalar bir hatâ işledim
Ganı koydum kasavete başladım
Alma diye al yanağı dişledim
İncitmişim dökülesi diş ile

Emeydim leblerinden yârimi
Kim ağlatmış benim nazlı yârimi

Kan doldurmuş gözlerini yaş ile
Karac'Oğlan bu sevdaya doyamam
Ak gerdanda çifte benler sayamam
Can tatlıdır tatlı cana kıyamam
Meğer agu yedireler aş ile

23

Gönder Allahım slaya gönder
Of çeküp de arkam sıra ağlar var
Çıkarım babakarım sılâm görünmez
Yıkılası ara yerde dağlar var
Karşidan karşıya yanar bir ışık
Âşık olan âşık bekler hep eşik

Bir buğday benizli zülfü dolaşık
Gitme der de arkam sıra ağlar var

Geldi m'ola arap atın sökünü
Ciğerime dikti ecel okunu
Unutmayın tuz ekmeğin hakkını
Bizim ilde cana kıyan beyler var

Karac'Oğlan der yârimi öğmeyim
Hançer alup dertli sinem dögmeyim
Güzeli sevme derler nasıl sevmeyim
Çatık kaşın arasında benler var

24

Kada ne ettin de geldin başıma (1)
Çok yiğitler cılbah doğar anadan (2)
Aradım da buldum ben bu belâyı
Müstahaktır bu işlerin Yaradan (3)

Kara günde doğurmuş beni anam
Kan ile uğrulmuş temelim binam
Safasız ataşa ben nice yanam
Ayıkmiyor sefil başım belâdan

Uluların sözlerini tutmadım
Divâne gönlümü hiç terk etmedim
.....
Felek beni alakoydu silâdan

Karac'Oğlan der ki vay oldu bize
Yandı ciğerciğim dert oldu bize
İllerin yüzünden çektiğim ceza
Bir ben miyim şu âlemi dolanan

(1) Kada: Kazâ, belâ, felâket.
(2) Cılbah: Çıplak.
(3) Yaradan: Tanrı.

Osman Atılâ

NİN

İKİNCİ ŞİİR KİTABI

Güpegündüz

ÇIKTI

FIYATI: 100 KURUŞ

Yatırlar ve İnanmalar :

Köstepe Dede ve Mersin Dede Efsanesi

1455
Yazan: Vasfi AKARSU

Karadeniz sahillerinin incisi olan Ereğli, şimalden Çeştepe, cenuptan ise Köstepe isimlerini taşıyan iki tepe arasında bulunan yataklıkca arazi üzerinde kurulmuş mamur bir şehirdir. Şehrin muhtelif semtlerinde Bizanslılara ait kalelere tesadüf edilir. Birçok yerlerde mağaralar mevcuttur ki, bunların başlıcası İnönü mağarasıdır. Bu mağaraya bu ismin verilmesinin sebebi, mağara ağzının biraz alt kısmında kayalar içine doğru oyulmuş şekilde birkaç inin bujumasıdır. Mağaraya girildiğinde 20 ilâ 25 metre kadar merdivenlerden yerafına inilir. İnışın nihayetinde düz bir kaya vardır. Kayanın devamı ise göldür. Bu göle halk deniz der.

Rivâyete göre buraya saman dökülmüş, saman Amasra sahillerinden çıkmıştır. Mağara içindeki düz taşın sol tarafında pınarı bir çukur vardır ki tavandaki kayalardan muntazaman fasilalarla düşen su damlaları bu çukuru pınar haline getirmiştir. Halk bu suya Dim Dim Su tâbir eder. Büyük su kitlesi üzerinden, sağ taraftaki şakuli kaya tabakasına bakılacak olursa, içeri doğru girmiş bir boşluk görülür ki, bu boşluk içersinde kız ve erkek resmi vardır. Halk buraya da kız-oğlan odası ismi vermiştir. Bu boşluğa geçit olmadığından, ancak kayık vasıtasıyla veya yüzerek geçilme imkânı vardır.

Esas üzerinde duracağımız mevzu Köstepe ve bu tepedeki yatırlar olduğuna göre; bu konuya geçelim.

KÖSTEPE DEDE

Köstepe şehrin cenup kısmında oldukça yüksek üç taraftan denizi istilâ etmiş üzeri çamlarla örtülü şirin bir tepedir ki, eğlenti zamanlarında bilhassa bayram ve hidrellezlerde halkı bünyesinde toplamaktadır. Bu tepe, etrafı gözlemeğe müsait olduğu için iik önceleri ismine Göztepe denilmiş, nihayet kös oyunu meydana çıkarılınca, eğlentilerle alakalı olan bu tepede kös oyunu oynanmağa başlanmıştır. Oyunun tesirinin gözleme tesirinden daha baskın geldiği ismin değişmesinden anlaşılabilir. O zamandan şimdiki zamanımıza kadar tepenin ismi Köstepe olarak kullanılmaktadır.

İşte bu Köstepe'nin zirve kısmında bir

yatır vardır. Bu yatıra Köstepe Dede denilmektedir. Yatırın kerameti insanlara niyetlerini bildirir. Niyetini anlamak isteyen kimse yatırın türbesi önünde durur; bir fatihâ okur ve mum diker. Niyetini tutar. Yerden düz bir taş alır. Ermişin başı veya ayağı tarafında bulunan şakuli taşlardan birine elindeki bu düz taşı sürer. Şayet tuttuğu niyet olacak ise, sürülen taş şakuli olan taşta yapışıp kalır. Niyet olmayacaksa yapışmaz ve yere düşer. Bu iş bilhassa genç kızlar tarafından yapılır. Çünkü evlenmeği arzu ettikleri erkeklerle evlenebilecekler mi yoksa evlenemeyecekler mi. bunu öğrenmek için Dedeyi ziyaret ederler. Niyeti olan sevinip bayram yapar.

MERSİNDEDE EFSÂNESİ

Köstepe'nin cenup yamaçlarında sahile tesadüf eden bu kısım funda halindeki mersinlerle örtülüdür. Bu kısım ve denizin kenarında bir iki büyük ağacın altında ermiş bir zat yatar ki, işte bu ermiş te Mersin Dededir. Mersin tepenin bulunduğu mahal, kumluk ve düz araziyi ihtiva ettiğinden halk buraya deniz eğlentileri için akın etmektedir. Dede'nin efsânevi vaziyeti şöyledir: Yattığı yere yakın mesafeye Kabasakal Deresi namı ile bir dere akmaktadır. Burada dere denizle birleşir. Eski zamanlarda dere ve deniz sahlinde balık tutan balıkçıların yanına bâzan yaşlı bir ihtiyar gelir, «rastgele» der ve gidermiş. İhtiyarı gören balıkçının şansı çok olurmuş. O zaman balığı daima fazla tutarmış. Bâzan görülen ve bâzan da kaybolan bu esrareniz adam, bir gün ölü; ve hâlen yattmakta olduğu yere defnedilir.

Ölümünden sonra yine görülmeğe başlar. Bu defa gören balıkçılara «aviniz bol olsun» dermiş. Daha ziyade çayda tatlı su balığı tutanlara görülürmüş. Çay kenarları sazlık olduğu için balıkçılar tuttıkları balıkları sazlara dizerlermiş. Bunlara görüldüğü zaman, «aviniz bol olsun, balıkları gözlerinden çızmeyin» diye ihtar eder ve kaybolurmuş.

Bu pîre, balıkçılarla çok alakadar olduğu ve onlara uğur getirdiği için, Balıkçı Dede gibi isim vermek münasip imiş ise de, kendisinin bizzat balıkçı olmayışı ve yattığı yerin mersinlerle örtülü oluşu üzerine, halk Mersin Dede ismini vermiştir, kanaatindeyiz.

1456
Halkbilgisi Derneği'nin Anketine Cevaplar :

AY HAKKINDA İNANMALAR

— XIII —

Toka'ta

— 2 —

Derliyen: Halis T. CİNLİOĞLU

Ay aşmaz, bulut aşmaz,
Ay buluta karışmaz,
Benim yârim burda yok,
Bana gülmek yaraşmaz.

Ay doğar aşırmadan,
Doldur ver taşırmadan,
Yârımı bana verin
Aklımı şaşırmadan.

Bir ay doğdu Pasin'den,
Bahçeler arasından,
Kız göğsün görünüyör,
Düğmeler arasından.

Aya bak, yıldıza bak,
Yolda giden kıza bak,
Kız Allahın seversen,
Dön de bir kez bize bak.

Ay doğar aya gider,
Güzeller çaya gider,
Anacığım yanarım
Emekler zaye gider.

Bugün ayın öndördü,
Kız saçına kim ördü.
Ördüyse yârim ördü,
Doğru söyle kim ördü.

Pençereden ay doğdu,
Sandım ki, sabah oldu,
Ak gerdanım altında

Beşibirlik kayboldu.

Kayalar dolam dolam
Yâr seni nerde bulam,
Ay ışıklı değil ki
Servî boyundan bilem.

Ay doğar dolunmaz mı,
Bana yâr bulunmaz mı,
Yâr uğrunda ölürsem,
Namazım kılınmaz mı.

Ay doğar yıldız ile,
Turşu kurdum tuz ile.
Gelin ile işim yok.
Pazarlığım kız ile.

Ay doğar aşmak ister,
Al yanak yaşmak ister,
Şu benim câhil gönlüm,
Yâre kavuşmak ister.

Ay doğar düzüm düzüm,
Kulağ ver, dimle sözüm,
Yâr senden ayrılalı,
Kan ağlar iki gözüm.

Ay doğdu düze düştü,
Zülfüfler yüze düştü.
..... içinde
Ayrılık bize düştü.

Ay doğdu, gece kaldı,

Aşmadı yüce kaldı.
Gitti yârim elimden
Gayret kılıca kaldı.

Ay ışığı geceler,
Kurum tutmaz bacalar,
Yine aklıma geldi,
Yârla geçen geceler.

Ay doğar sini gibi,
Sellanır selvi gibi,
Yârim kokun geliyor,
Isparta güllü gibi.

Ay doğar aman aman,
Yollara düştüm yayan,
Yârımı eller almış,
Sen ol da buna dayan.

Ay doğar bedir Allah,
Bu sevda nedir Allah,
Ya yârime insaf ver,
Ya bana sabır Allah.

Bugün ayın onudur,
Yüküm buğday unudur,
Evliye gönül verme,
Eve gider unuttur.

Ay buluta giriyor,
Gönüldür yeriniyor,
Dayanacak dert değil
Mevlâm sabır veriyor.

1957
yılında

24

APARTMAN DAİRESİ

5

İKİ KATLI BAHÇELİ EV

4

YAZLIK DİNLENME EVİ

1

MİLYON Para İkramesi

TÜRKİYE BANKASI
paramızın... istikbalimizin emniyeti

ÜNİYON

SİGORTA KUMPANYALARI

Paris Merkezleri: 9, Place

Vendome

YANGIN, KAZA, TRAFİK ve
HAYAT

Türkiye İşletmeleri

Ünyon Han, Galata - İstanbul
Telefon: 44 48 88 Telgraf: Ünyon

İTTİHADİ MİLLİ

TÜRK SİGORTA ŞİRKETİ

Sermayesi ve İhtiyatı:

4.000.000 T.L.

YANGIN — HAYAT — KAZA

TRAFİK VE NAKLİYAT

SİGORTALARI

İDARE MERKEZİ:

Ünyon Han Galata - İstanbul

Telefon: 44 48 88 6-7

Telgraf: TEMİNAT

P.K. 107 Galata

Senelik abonesi
300, altı aylık
abonesi 150
kuruştur.

Yurd dışı senelik
abone 2 dolardır.

Adres : Yeşildirek, Sultanmektebi Sokak, No. 17, İstanbul

TURK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI

Adres değıştirmeler
hiçbir şart ve ücrete
tâbi değildir.

Basılmıyan yazılar
talep vukuunda
iade edilir.